

WICEPREZES
NAJWYŻSZEJ IZBY KONTROLI
MARIAN CICHOSZ

KGP – 4112-001-01/2014

S/14/02

TEKST UJEDNOLICONY

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

***Tekst dokumentu ujednolicony po rozpatrzeniu zastrzeżeń - zgłoszonych do wystąpienia pokontrolnego – przez Kolegium Najwyższej Izby Kontroli
(Uchwała Kolegium NIK Nr 56/2014 z dnia 29 października 2014 r.)***

1. I. Dane identyfikacyjne kontroli

Numer i tytuł kontroli	S/14/002 - Nadzór Ministra Skarbu Państwa ¹ nad Rzeszowskimi Zakładami Graficznymi S.A. ²
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Departament Gospodarki, Skarbu Państwa i Prywatyzacji
Kontrolerzy	1. Jerzy Gawlak, starszy inspektor kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr 88430 z dnia 11 kwietnia 2014 r. (dowód: akta kontroli str. 1 - 2) 2. Wioletta Kluczyk, starszy inspektor kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr 88431 z dnia 11 kwietnia 2014 r. (dowód: akta kontroli str. 3 - 4)
Jednostka kontrolowana	Ministerstwo Skarbu Państwa ³ , ul. Wspólna 6, 00-522 Warszawa
Kierownik jednostki kontrolowanej	Włodzimierz Karpiński, Minister Skarbu Państwa od dnia 24 kwietnia 2013 r., uprzednio Mikołaj Budzanowski od dnia 18 listopada 2011 r. do dnia 24 kwietnia 2013 r. i Aleksander Grad od dnia 16 listopada 2007 r. do dnia 18 listopada 2011 r. (dowód: akta kontroli str. 50)

II. Ocena kontrolowanej działalności

Ocena ogólna

W ocenie Najwyższej Izby Kontroli, Minister Skarbu Państwa, nie wykonywał nadzoru właścicielskiego nad RZG S.A. w sposób gwarantujący skuteczną ochronę interesów Skarbu Państwa⁴ jako akcjonariusza mniejszościowego oraz interesów pracowników RZG S.A. uprawnionych do bezpłatnych akcji pracowniczych.

Decyzje gospodarcze akcjonariusza większościowego RZG S.A., noszące znamiona działania na szkodę Spółki, doprowadziły w konsekwencji do rozpoczęcia w dniu 31 marca 2014 r. procesu jej likwidacji z przyczyn ekonomicznych.

Niezależnie jednak od obiektywnych uwarunkowań, NIK stwierdziła nieprawidłowości w postępowaniu MSP, dodatkowo niwelujące możliwości pozytywnego oddziaływania na bieg spraw w Spółce. Zaliczyć do nich należy długotrwałe niewywiązywanie się reprezentanta SP w Radzie Nadzorczej RZG S.A. (będącego jednocześnie pracownikiem MSP) ze swoich podstawowych obowiązków sprawozdawczych i informacyjnych, brak reakcji na przejęcie większościowego pakietu akcji RZG S.A. przez jej spółkę zależną i niezgodne z obowiązującym prawem wykonywanie przez nią praw z przejętych akcji, w tym prawa głosu na WZ RZG S.A.. MSP nie skorzystało z prawa zaskarżenia uchwał WZ RZG S.A. z powodu niezgodnego z prawem wykonywania prawa głosu przez spółkę zależną.

W konsekwencji skumulowanego oddziaływania powyższych okoliczności była utrata wartości akcji RZG S.A., szacowana nawet na ponad 80%⁵.

¹ Dalej także Minister SP.

² Dalej RZG S.A. lub Spółka.

³ Dalej także MSP.

⁴ Dalej: SP.

⁵ Na podstawie ostatniej wyceny wartości akcji RZG S.A. na dzień 30 września 2011 r.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

2. Działania prywatyzacyjne wobec RZG S.A.

Skarb Państwa, reprezentowany przez Ministra Skarbu Państwa, był właścicielem 700 tys. akcji zwykłych imiennych serii: „A” o wartości nominalnej 5,80 zł każda⁶, stanowiących 18,83 % kapitału zakładowego RZG S.A., z zastrzeżeniem, że 105 tys. spośród tych akcji (stanowiących 2,82% kapitału zakładowego) miało zostać udostępnionych nieodpłatnie uprawnionym pracownikom Spółki.

Na zlecenie MSP dokonano oszacowania wartości RZG S.A. według stanu na dzień 30 września 2011 r. przy wykorzystaniu metody skorygowanej wartości aktywów netto oraz metody rynkowej wartości likwidacyjnej. Według pierwszej z metod jedna akcja miała ówczynie wartość 1,83 zł, a według drugiej metody 1,00 zł.

Spółka za lata 2010 – 2013 wykazywała straty w wysokości - odpowiednio 2 388 tys. zł, 9 908 tys. zł, 1 119 tys. zł oraz 9 297 tys. zł.

(dowód: akta kontroli str. 59, 67, 312, 461, 998)

W okresie od początku 2010 r. do 11 lipca 2014 r. MSP przeprowadziło osiem prób sprzedaży posiadanych przez siebie 595 tys. akcji⁷ (siedmiokrotnie w drodze aukcji oraz w jednym przetargu). Próby te były nieskuteczne ze względu na brak ofert kupna lub niespełnianie warunków cenowych⁸. W pierwszej próbie sprzedaży cena wywoławcza za jedną akcję wynosiła 5,00 zł, a w ostatniej 1,20 zł⁹.

(dowód: akta kontroli str. 74 – 76)

W dniu 24 maja 2013 r. Stowarzyszenie „Grafik – RZG”¹⁰ zwróciło się do MSP o sprzedaż 105 akcji RZG S.A. dla jednego z członków Stowarzyszenia. Minister SP uwzględnił tę ofertę i w dniu 4 lipca 2013 r. poinformował zainteresowanego o jej przyjęciu, co oznacza, że doszło do zawarcia umowy zobowiązującej do przeniesienia posiadania akcji. Wskutek działań władz RZG S.A. utrudniających wydanie akcji SP, dopiero w dniu 8 kwietnia 2014 r. Minister SP podpisał stosowną umowę zbycia akcji¹¹. W umowie tej m.in. zawarto postanowienie, że do umowy dochodzi w następstwie zaakceptowania oferty przez Ministra SP oraz przekazania przez Ministra SP oferentowi „Oświadczenia o przyjęciu oferty”. Zawarty został też następujący zapis: „Sprzedawca oświadcza że, zgodnie z jego najlepszą wiedzą, sprzedawane przez niego akcje (...) są wolne od jakichkolwiek ograniczeń w zbywaniu lub innych obciążeń oraz nie są przedmiotem roszczeń jakichkolwiek osób trzecich”.¹² Transakcja ta umożliwiła rozpoczęcie procedury nieodpłatnego udostępniania akcji uprawnionym pracownikom RZG S.A..

W dniu 28 maja 2014 r. Departament Mienia Skarbu Państwa MSP zwrócił się do RZG S.A. o sporządzenie listy uprawnionych pracowników, a także opublikowanie ogłoszenia informującego o wywieszeniu listy uprawnionych pracowników. Poinformował też, że prawo do nieodpłatnego nabycia akcji wygaśnie w dniu 9 lipca 2016 r. Do czasu zakończenia kontroli NIK w dniu 11 lipca 2014 r., postulowane przez MSP czynności nie zostały wykonane.

(dowód: akta kontroli str. 136 – 147, 608 – 611, 1044 – 1048. 1131-1133)

W dniu 28 sierpnia 2013 r. NWZ RZG S.A. podjęło uchwałę (przy sprzeciwie przedstawiciela SP) o zmianie statutu Spółki poprzez dodanie do § 3 ustępu 22 o treści: „Akcje serii A

⁶ Wartość akcji w okresie, gdy RZG S.A. była właścicielem nieruchomości przy ul. Lisa.-Kuli 19 w Rzeszowie, tj. do listopada 2004 r.

⁷ Po odejęciu 105 000 akcji pracowniczych.

⁸ W wyznaczonym terminie w dniu 19 sierpnia 2010 r. do MSP wpłynęła jedna oferta w przetargu publicznym na nabycie akcji Skarbu Państwa w RZG S.A. złożona przez większościowego akcjonariusza (...). Oferta ta została odrzucona.

Z przypisu wyłączono dane osobowe. Tajemnica ustawowo chroniona na podstawie art. 5 ust. 2 ustawy z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej - Dz.U. z 2014 r, poz. 782 (zwanej dalej: uodip). Wyłączenie dokonane przez NIK w interesie osoby fizycznej.

⁹ W dniu 11 kwietnia 2013 r.

¹⁰ Skupiające m.in. byłych pracowników RZG S.A..

¹¹ Nr MSP/SPA/00023/00/2014 r.

¹² Zapis ten był aktualny na dzień zawiadomienia przez Ministra SP o przyjęciu oferty składającego ofertę.

o numerach od 000000001 – 000700000 objęte są zakazem zbywania w okresie w jakim sprawozdanie finansowe spółki wykazuje stratę.” Wszystkie akcje oznaczone tymi numerami znajdowały się w posiadaniu Skarbu Państwa. Minister SP podjął bezskuteczną próbę zmiany tego zapisu poprzez jego wykreślenie (na NWZ trwającym w dniach od 28 stycznia 2014 r. do 17 lutego 2014 r.). Ostatecznie Minister SP zaskarżył tę uchwałę. Wyrokiem Sądu Okręgowego w Rzeszowie VI Wydział Gospodarczy z dnia 19 lutego 2014 r. stwierdzona została jej nieważność (wyrok jest nieprawomocny).

(dowód: akta kontroli str. 77 – 100, 117 – 128, 130 – 131)

W dniu 7 stycznia 2014 r. jeden z akcjonariuszy Spółki, pan Marcin Biedroń¹³ złożył MSP ofertę nabycia 595 tys. akcji RZG S.A. za łączną kwotę 450 tys. zł, doprecyzowując (pismo z dnia 23 stycznia 2014 r.), że jest zainteresowany wyłącznie nabyciem całości tego pakietu. MSP poinformowało natomiast M. Biedronia (w dniu 24 kwietnia 2014 r.), że SP posiada pakiet 699 895 akcji Spółki (po sprzedaży 105 akcji jednemu z pracowników). Do czasu zakończenia kontroli nie zostały zrealizowane transakcje zbycia akcji zarówno na rzecz Marcina Biedronia, jak i dla uprawnionych pracowników.

(dowód: akta kontroli str. 29 – 33, 39)

Uwagi
dotyczące
kontrolowanej
działalności

NIK zwraca uwagę, że pisemna umowa sprzedaży przez SP akcji dla jednego z członków Stowarzyszenia „Grafik-RZG” zawarta została w dniu 8 kwietnia 2014 r., tj. w okresie, kiedy nie został jeszcze prawomocnie uchylony statutowy zakaz zbywania akcji należących do Skarbu Państwa. Zdaniem MSP¹⁴ dopuszczalne było „...zawarcie umowy w tzw. trybie ofertowym określonym w art. 66 i nast. k.c. W związku z tym zgodnie z art. 70 § 1 k.c. umowa została zawarta w chwili otrzymania (przez oferenta – przyp. NIK) oświadczenia o przyjęciu oferty.” Zdaniem NIK, przepis art. 70 § 1 k.c. miałby zastosowanie w przypadku, gdyby istniały wątpliwości, co do faktu czy zawarta została powyższa umowa zbycia akcji w określonej dacie, których nie można rozwiać na podstawie art. 65 k.c. (badając zgodny zamiar stron umowy). Tymczasem fakt ten jest bezsporny, gdyż żadna ze stron umowy nie kwestionowała daty złożenia i przyjęcia oferty. NIK dostrzega celowość potwierdzenia zawarcia umowy na piśmie choćby dla celów dowodowych przeniesienia posiadania akcji, niemniej standardowa klauzula o braku jakichkolwiek ograniczeń w zbywaniu akcji w dniu podpisania umowy nie odpowiadała stanowi faktycznemu.

3. Zakup akcji RZG S.A. przez RZG Sp. z o.o.

W 2012 r. nastąpiły znaczące zmiany w strukturze własnościowej akcji RZG S.A.¹⁵. W okresie od dnia 31 grudnia 2011 r. do dnia 25 stycznia 2012 r. większościowym akcjonariuszem Spółki był (...) ¹⁶ (76,41% akcji), a pozostałymi Skarb Państwa (18,83%) i (...) ¹⁷ (4,76%). W okresie od dnia 25 stycznia 2012 r. do dnia 2 lutego 2012 r. największym akcjonariuszem był (...) ¹⁸ (81,17%), a pozostałe akcje posiadał, tak jak w poprzednim okresie, Skarb Państwa. Po dniu 2 lutego 2012 r. akcjonariuszem większościowym stały się Rzeszowskie Zakłady Graficzne Sp. z o.o. (81,12%), a (...) ¹⁹ zachował 0,05% akcji, przy niezmienionym udziale SP. Z listy akcjonariuszy RZG S.A. sporządzonej na dzień 1 lipca 2014 r. przez likwidatora Spółki wynika, że w tym dniu 81,11 % akcji posiadała firma (...) ²⁰, natomiast na

¹³ Posiadający 0,05 % akcji RZG S.A. Członek Rady Nadzorczej tej spółki

¹⁴ Pisma z dnia 28 lutego 2014 r. nr DP-MM-023-58/14 (DP/961/14) oraz z dnia 29 maja 2014 r. nr BK-BL-0912-1/14(BK/778/14)

¹⁵ Sprawozdanie Zarządu z działalności RZG S.A. za okres od dnia 1 stycznia 2011 r. do dnia 31 grudnia 2011 r. - przekazane do MSP w dniu 19 czerwca 2012 r.

¹⁶ Wyłączono dane osobowe. Tajemnica ustawowo chroniona na podstawie art. 5 ust. 2 uodip. Wyłączenie dokonane przez NIK w interesie osoby fizycznej.

¹⁷ Wyłączono dane osobowe. Tajemnica ustawowo chroniona na podstawie art. 5 ust. 2 uodip. Wyłączenie dokonane przez NIK w interesie osoby fizycznej.

¹⁸ Wyłączono dane osobowe. Tajemnica ustawowo chroniona na podstawie art. 5 ust. 2 uodip. Wyłączenie dokonane przez NIK w interesie osoby fizycznej.

¹⁹ Wyłączono dane osobowe. Tajemnica ustawowo chroniona na podstawie art. 5 ust. 2 uodip. Wyłączenie dokonane przez NIK w interesie osoby fizycznej.

²⁰ W KRS figuruje spółka pod nazwą (...) pod numerem (...) zarejestrowana (...), której właścicielem i prezesem zarządu jest (...), prokurentem (...).

Wyłączono informacje stanowiące tajemnicę przedsiębiorstwa i dane osobowe. Tajemnica ustawowo chroniona na podstawie art. 5 ust. 2 uodip w zw. z art. 11 ust. 4 ustawy z dnia 16 kwietnia 1993 r. o zwalczaniu nie-

liście tej nie figuruje osoba, której SP sprzedał 105 akcji. Reprezentant SP na WZ, które odbyło się w dniu 9 lipca 2014 r. nie podjął próby wyjaśnienia tej sytuacji.

(dowód: akta kontroli str. 304-306, 314-315, 422, 446, 460, 465)

Przedostatnia z wymienionych wyżej zmian struktury akcjonariatu była wynikiem dokonania w dniu 2 lutego 2012 r. przez spółkę-córkę RZG S.A. (działającą pod nazwą RZG Sp. z o.o.), zakupu²¹ 81,12% akcji RZG S.A. od Marcina Biedronia²² za łączną kwotę. Transakcji tej, o łącznej wartości (...) ²³ dokonano na następujących warunkach²⁴:

- (...)
- (...)
- (...) ²⁵

Uwagi
dotyczące
kontrolowanej
działalności

Analiza informacji otrzymanych od likwidatora RZG S.A. pozwala wnioskować, że powyższa transakcja nie była oparta na przesłankach wyłączających zakaz nabywania akcji własnych spółki przez spółkę zależną (art. 362 § 1 w związku z art. 362 § 4 *Ksh*²⁶), gdyż nie miała charakteru przejściowego na określony czas²⁷, naruszała strukturę majątkową spółki akcyjnej przez pomniejszanie jej aktywów oraz wpływała na prawa korporacyjne akcjonariuszy. Zdaniem NIK, MSP w tej sprawie powinno wezwać Zarząd RZG SA do wyjaśnienia sprawy, a jeżeli Zarząd nie zdołałby wykazać, że RZG Sp. z o.o. działała w ramach wyjątkowych okoliczności zezwalających na nabywanie akcji spółki dominującej należało przyjąć, iż nastąpiło złamanie zakazu nabywania akcji własnych (art. 362 § 1 zd. 1 *Ksh*), gdyż istniało ryzyko naruszenia natury spółki akcyjnej (okoliczność, że spółka stałaby się głównym współnikiem spółki zależnej, a spółka zależna stałaby się współnikiem dominującym). NIK zwraca przy tym uwagę, że naruszenie generalnego zakazu nabywania akcji spółki dominującej przez spółkę zależną nie powoduje nieważności umowy sprzedaży akcji (art. 364 § 1 *Ksh*), jednak rodzi odpowiedzialność karną członków zarządu na podstawie art. 588 *Ksh*.

Zdaniem NIK, powyższa transakcja nie miała uzasadnienia ekonomicznego. Jej konsekwencją była utrata głównego aktywa jakie posiadała RZG S.A., tj. udziałów w swojej spółce zależnej o wartości 6 018,0 tys. zł. Ze sprawozdań finansowych RZG Sp. z o.o. wynika natomiast, że jej wynik finansowy netto w kolejnych latach kształtował się następująco: 2009 r. – strata w wysokości 62,5 tys. zł, 2010 r. strata 10,5 tys. zł, 2011 r. zysk 70,5 tys. zł, 2012 r. – strata 139 tys. zł, 2013 r. – strata 7 951,5 tys. zł. W 2012 r., po zakupie akcji RZG S.A. od Marcina Biedronia stan środków pieniężnych w kasie i na rachunkach RZG Sp. z o.o. zmalał z 1 043,9 tys. zł do 89,6 tys. zł, tj. o 954,3 tys. zł. Nabycie akcji nie poprawiło więc sytuacji ekonomicznej tej spółki.

(dowód: akta kontroli str. 677-678)

Niezależnie od oceny legalności przedstawionej wyżej transakcji w świetle przepisów *Ksh*, RZG Sp. z o.o. nie mogła wykonywać żadnych praw z nabytych akcji, z wyjątkiem uprawnienia do ich zbycia lub do dokonania czynności zmierzających do ich zachowania (art. 364 § 2 *Ksh*)²⁸.

uczciwej konkurencji – Dz.U. z 2003 r., Nr 153, poz. 1503 ze zm. (dalej ustawa oznk). Wyłączenie dokonane przez NIK w interesie prywatnego przedsiębiorcy.

²¹ Informacje przekazane NIK przez likwidatora RZG S.A. sprawującego jednocześnie funkcję likwidatora RZG Sp. z o.o. od dnia 31 marca 2014 r.

²² Akcjonariusza a jednocześnie dotychczasowego prezesa jednoosobowego zarządu RZG S.A..

²³ Wyłączono informacje stanowiące tajemnicę przedsiębiorstwa. Tajemnica ustawowo chroniona na podstawie art. 5 ust. 2 uodip w zw. z art. 11 ust. 4 ustawy z dnia 16 kwietnia 1993 r. oznk. Wyłączenie dokonane przez NIK w interesie RZG Sp. z o.o.

²⁴ Statut RZG S.A. nie wymagał zgody WZA spółki na zbycie akcji należących do M. Biedronia.

²⁵ Wyłączono informacje stanowiące tajemnicę przedsiębiorstwa. Tajemnica ustawowo chroniona na podstawie art. 5 ust. 2 uodip w zw. z art. 11 ust. 4 ustawy z dnia 16 kwietnia 1993 r. oznk. Wyłączenie dokonane przez NIK w interesie RZG Sp. z o.o.

²⁶ Ustawa z dnia 15 września 2000 r. - Dz. U. z 2013 r. poz. 1030. Dalej: *Ksh*.

²⁷ Ponieważ art. 362-365 *Ksh* nakładają na spółkę posiadającą własne akcje określone obowiązki (m.in. obowiązek zbycia albo umorzenia akcji własnych, trzeba przyjąć, że takie same obowiązki spoczywają na spółce zależnej w odniesieniu do posiadanych przez nią akcji spółki dominującej).

²⁸ W przypadku, gdy wykonywanie prawa głosu nie dotyczyło zbycia posiadanych akcji lub czynności zmierzających do zachowania praw z posiadanych akcji, sankcją za naruszenie przepisów *Ksh* jest albo bezwzględna

(dowód: akta kontroli str. 54-59, 821-827, 1040-1043)

Od nabycia akcji RZG S.A. przez RZG Sp. z o.o., tj. od 2 lutego 2012 r., Walne Zgromadzenie RZG S.A. podjęło uchwały zatwierdzające sprawozdania finansowe RZG S.A. za lata 2011 i 2012, udzielające absolutorium członkom organów spółki oraz uchwały w sprawie:

- powołania na członka Rady Nadzorczej RZG S.A. Marcina Biedronia; SP wstrzymał się od głosów tej sprawie (WZ w dniach 21 czerwca 2012 r. i 28 czerwca 2012 r.)
- zmiany statutu RZG S.A. poprzez dodanie § 3 ust. 22 (patrz pkt.1 niniejszego wystąpienia *Działania prywatyzacyjne wobec RZG S.A.*); SP głosował przeciwko uchwale wraz z wpisem sprzeciwu do protokołu - NWZ w dniach 28 stycznia 2014 r., 3 lutego 2014 r. i 17 lutego 2014 r.).
- likwidacji RZG S.A.; SP wstrzymał się od głosu – NZW w dniu 31 marca 2014 r.

Uchwały te zostały podjęte przy uwzględnieniu głosów RZG Sp. z o.o. (akcjonariusz większościowy), która nie powinna wykonywać prawa głosów, zgodnie z art. 364 § 2 w zw. z art. 362 § 4 *Ksh*.

(dowód: akta kontroli str. 297, 93-97, 506-517, 486-520, 556-559, 676-795., 955-1037, 1055-1066, 1139)

4. Działania nadzorcze Ministra Skarbu Państwa nad RZG S.A. oraz działania reprezentanta Skarbu Państwa na Walnych Zgromadzeniach i przedstawiciela SP w Radzie Nadzorczej RZG S.A.

Opis stanu faktycznego

Szczegółowa organizacja nadzoru właścicielskiego nad spółkami z udziałem Skarbu Państwa w MSP określona została w *Zasadach Nadzoru Właścicielskiego nad spółkami z udziałem Skarbu Państwa*²⁹ i w regulaminach organizacyjnych³⁰.

(dowód: akta kontroli str. 161-289)

Zgodnie z regulaminami organizacyjnymi MSP, departament wypełniający zadania dotyczące nadzoru właścicielskiego miał wykonywać prawa i obowiązki wynikające z praw majątkowych Skarbu Państwa z tytułu uczestnictwa w spółkach prawa handlowego, a w szczególności:

- wykonywać prawo głosu oraz inne prawa korporacyjne i majątkowe akcjonariusza,
- wykonywać czynności związane z realizacją praw i obowiązków akcjonariusza, w tym związane z powoływaniem członków organów spółek, zatwierdzaniem sprawozdań finansowych oraz sprawozdań zarządów z działalności spółek itp.,
- monitorować sytuację ekonomiczno-finansową spółek,
- bieżąco współpracować z przedstawicielami Skarbu Państwa w radach nadzorczych spółek.

Do innych zadań wynikających z regulaminów należały m.in. sprawy dotyczące podwyższenia lub obniżenia kapitału zakładowego, umorzenia akcji/udziałów, wniesienie akcji/udziałów do innego podmiotu tytułem aportu, podział, łączenie i przekształcanie spółek oraz monitorowanie procesów restrukturyzacyjnych i naprawczych w spółkach.

(dowód: akta kontroli str. 5-48, 521-539)

Monitorowanie sytuacji w podmiotach z udziałem SP prowadzone było w oparciu o zarządzenie Nr 17 Ministra Skarbu Państwa z dnia 3 sierpnia 2004 r. w sprawie zasad

nieważność uchwał (art. 58 Kc w zw. z art. 2 Ksh), albo uchwały te dotyka nieważność względna, co oznacza wzruszalność uchwał na drodze sądowej ze względu na naruszenie *Ksh* (uchwała składu siedmiu sędziów SN z dnia 18 września 2013 r. sygn.. akt IIICZP 13/13).

²⁹ W okresie objętym kontrolą były to kolejno Zarządzenie Nr 19 Ministra Skarbu Państwa z dnia 10 marca 2010 r. ze zm., Zarządzenie Nr 3 Ministra Skarbu Państwa z dnia 28 stycznia 2013 r. ze zm. Dalej: *Zasady nadzoru*.

³⁰ Zarządzenie Nr 4 Ministra Skarbu Państwa z dnia 12 stycznia 2010 r., Zarządzenie Nr 39 Ministra Skarbu Państwa z dnia 5 października 2010 r. ze zmianami, Zarządzenie Nr 26 Ministra Skarbu Państwa z dnia 13 kwietnia 2012 r., Zarządzenie Nr 37 Ministra Skarbu Państwa z dnia 8 października 2013 r.

i sposobu prowadzenia bazy informacji o podmiotach nadzorowanych przez Ministra Skarbu Państwa oraz w sprawie wzorów ankiet. Zgodnie z tym zarządzeniem baza Informacji o podmiotach, dla których Minister SP był organem właściwym do reprezentowania SP, prowadzona jest w formie elektronicznej w Zintegrowanym Systemie Informatycznym MSP. W bazie tej gromadzone są informacje na podstawie ankiet, do przekazywania których zobowiązani byli reprezentanci SP w radach nadzorczych spółek. Na podstawie § 7 ust. 2 ww. zarządzenia, w sytuacji gdy Skarb Państwa nie miał swojego przedstawiciela w radzie nadzorczej spółki, obowiązek zbierania informacji ciążył na komórce nadzoru właścicielskiego MSP.

(dowód: akta kontroli str. 161-289)

Bezpośrednim ogniwem zapewniającym łączność pomiędzy MSP i członkami rad nadzorczych będących przedstawicielami SP w spółkach, zgodnie z *Zasadami nadzoru*, były odpowiednie departamenty sprawujące nadzór właścielski. Komórki te spełniały funkcje organizacyjne, administracyjne i kontrolne wobec członków rad nadzorczych w zakresie poprawności i terminowości wykonywania przez nich obowiązków. Zebrane materiały stanowiły następnie podstawę do dokonania oceny pracy członków rad nadzorczych.

(dowód: akta kontroli str. 161-289)

W okresie objętym kontrolą, nadzór właścielski nad RZG S.A. zgodnie z obowiązującym w Ministerstwie podziałem branżowym sprawowali następujący członkowie Kierownictwa MSP i podległe im komórki organizacyjne³¹:

1. W okresie od stycznia 2010 r. do końca września 2010 r. – nadzorowany przez Podsekretarza Stanu Zdzisława Gawlika Departament Nadzoru Właścicielskiego II, kierowany przez Dyrektora Tomasza Zganiacza, przy udziale Naczelnika Wydziału Małgorzaty Niezgody i pracownika merytorycznego Pawła Figarskiego,
2. W okresie od października 2010 r. do października 2013 r. - nadzorowany przez Podsekretarza Stanu: Adama Leszkiewicza (do grudnia 2011 r.), Zdzisława Gawlika (do stycznia 2012 r.) oraz Tomasza Lenkiewicza, Departament Prywatyzacji, kierowany przez Dyrektora Wojciecha Chmielewskiego, przy udziale Naczelnika Wydziału Katarzyny Taraszkiewicz-Sirockiej, pracowników merytorycznych Barbary Pieprzny i Izabeli Greszta,
3. W okresie od października 2013 r. do kwietnia 2014 r. - nadzorowany przez Podsekretarza Stanu Urszulę Paślowską Departament Nadzoru Właścicielskiego, kierowany przez Dyrektora Ewę Sibrecht-Ośka, przy udziale Naczelnika Wydziału Ewy Lis i pracownika merytorycznego Rafała Albińskiego,
4. W okresie od kwietnia 2014 r. - nadzorowany przez Sekretarza Stanu Zdzisława Gawlika Departament Działów Poprywatyzacyjnych, kierowany przez Dyrektora Bogusława Nadolnika, przy udziale Naczelnika Wydziału Magdaleny Najdyhor i pracownika merytorycznego Moniki Gwardy.

(dowód: akta kontroli str. 17)

W Statucie Spółki brak było postanowień zapisów gwarantujących Skarbowi Państwa możliwość desygnowania swojego przedstawiciela do składu Rady Nadzorczej³². Przedstawicielem Skarbu Państwa w Radzie Nadzorczej RZG S.A. w okresie od 23 listopada 2005 r. do 2 października 2012 r.³³ była pracownica MSP Bogumiła Buczyńska, która w okresie objętym kontrolą, tj. co najmniej od 2010 r. do odwołania w dniu 2 października 2012 r. nie wywiązywała się z obowiązku przedkładania informacji kwartalnych oraz bieżącej współpracy z właściwymi komórkami MSP³⁴. W związku z powyższym Skarb Państwa w dniu 28 lipca 2010 r. podjął na Walnym Zgromadzeniu RZG S.A. próbę jej odwołania. Uchwała w sprawie odwołania nie została jednak podjęta, gdyż akcjonariusz większościowy głosował przeciw odwołaniu. Dopiero w dniu 2 października 2012 r., na wniosek MSP, odbyło się NWZ RZG S.A., na którym odwołano przedstawiciela SP w RN RZG S.A. Zgromadzenie to nie wybrało jednak kolejnego przedstawiciela SP do RN RZG S.A., ze względu na sprzeciw większo-

³¹ Zmiany departamentu nadzorującego miały związek ze zmianami regulaminu organizacyjnego

³² Pismo Dyrektora Biura Kontroli MSP znak BK-BK-0912-1/14 (BK/645/14) z dnia 6 maja 2014 r.

³³ Data odwołania.

³⁴ Pismo Dyrektora Biura Kontroli znak BK-BK-0912-1/14 (BK/645/14) z dnia 6 maja 2014 r.

ściowego akcjonariusza. W konsekwencji SP od dnia 2 października 2012 r. nie posiada swojego przedstawiciela w RN RZG S.A.

(dowód: akta kontroli str. 5-48, 161 – 222, 297, 349, 521, 538-559, 546 – 563, 574 – 576, 612-626)

Departament Prywatyzacji w dniach 5 marca 2012 r., a następnie 19 września 2012 r. zwrócił się pisemnie do Bogumiły Buczyńskiej z przypomnieniem o obowiązku składania informacji kwartalnych oraz z prośbą o przesłanie zaległych informacji, a w przypadku niemożności ich złożenia, o złożenie stosownych wyjaśnień. Pisma te pozostały bez odpowiedzi.

Przesłuchana w charakterze świadka B. Buczyńska zeznała: *Nie składałam sprawozdań i na bieżąco nie przekazywałam informacji o spółce odpowiednim pracownikom MSP, ponieważ w tym czasie przebywałam na zwolnieniu lekarskim, urlopie macierzyńskim, urlopie wychowawczym.*

(dowód: akta kontroli str. 5-48, 560-564, 575 – 576)

W piśmie z dnia 3 czerwca 2014 r. Departament Kontroli MSP stwierdził, iż „... ze względu na posiadanie mniejszościowego udziału Skarbu Państwa w RZG S.A., niewywiązywanie się przedstawiciela SP w Radzie Nadzorczej Spółki z obowiązków informacyjnych, jak również brak kontaktu ze Spółką, dostęp do informacji o niej był utrudniony. W związku z tym MSP musiało ograniczyć się do analizowania informacji zawartych w rocznych sprawozdaniach sporządzanych na koniec roku obrotowego zgodnie z przepisami o rachunkowości...”

(dowód: akta kontroli str. 632-650)

Ustalone
nieprawidłowości

1. Osoby odpowiedzialne w MSP za nadzór właścicielski nad RZG S.A. nie wykazały zainteresowania kwestią legalności nabycia akcji RZG S.A. przez spółkę zależną (RZG Sp. z o.o.) i wykonywania praw z tych akcji przez nabywcę. Ułatwiło to władzom RZG S.A. doprowadzenie do likwidacji tej spółki. Reprezentant Skarbu Państwa na WZ RZG S.A. w dniu 31 marca 2014 r. wstrzymał się od głosu w tej sprawie. Działan władz spółki RZG S.A. nie można uznać jako zbieżnych ani z interesem Skarbu Państwa, jako akcjonariusza mniejszościowego, ani tym bardziej z interesem pracowników RZG S.A. uprawnionych do nabycia akcji. Utrudniła one bowiem dochodzenie ewentualnych roszczeń SP z tytułu zarzucanego władzom RZG S.A. działania na szkodę spółki.
NIK już w 2010 r., po kontroli *Procesów restrukturyzacji i prywatyzacji sektora poligrafii w latach 2005 – 2009 r.* złożyła zawiadomienie do prokuratury o podejrzeniu popełnienia przestępstwa polegającego na spowodowaniu szkody w mieniu RZG S.A. w następstwie nieekwiwalentnego przeniesienia własności nieruchomości przy ul. Lisa Kuli w Rzeszowie do spółki Grafika sp. z o.o. (podmiot powiązany kapitałowo z większościowym akcjonariuszem RZG S.A.) oraz dokonanego następnie podziału tej spółki. Czynności tych dokonano w okresie od dnia 3 grudnia 2004 r. do dnia 29 listopada 2005 r. Nieprawidłowości wskazane przez NIK w wystąpieniu pokontrolnym wystosowanym do Ministra SP po tej kontroli³⁵ powinny skłaniać MSP do objęcia RZG S.A. szczególnym nadzorem, a zwłaszcza do zainteresowania się sposobem rozpatrzenia tego zawiadomienia przez organy prokuratury, ze względu na możliwość dochodzenia odszkodowania z tytułu działalności na szkodę RZG S.A. przede wszystkim przez samą spółkę (obecnie przez jej likwidatora), ewentualnie przez Skarb Państwa jako akcjonariusza, w przypadku skazania prawomocnym wyrokiem osób oskarżonych, które zasiadały ówczesnie we władzach RZG S.A. (dochodzenia roszczeń odszkodowawczych przez Skarb Państwa na zasadach ogólnych na podstawie art. 490 § 1 Ksh w trybie przepisów *Kodeksu postępowania cywilnego*).
2. Pomimo utraty zaufania SP wobec Bogumiły Buczyńskiej z powodu niewywiązywania się z obowiązków członka RN reprezentującego SP, przedstawiciel SP na ZWZ w dniu 29 czerwca 2011 r. głosował za udzieleniem jej absolutorium za

³⁵ Pismo znak KGP-410-14-1/2009 z dnia 29 stycznia 2010 r.

2010 r. Zgodnie z instrukcją głosowania pełnomocnik SP był zobowiązany do głosowania „za” w przypadku przedstawienia podczas WZ dokumentów RN (sprawozdania z działalności Spółki, sprawozdania RN), „przeciw” w przypadku braku przedłożenia przez RN takich dokumentów, „wstrzymać się” w przypadku przedłożenia części wskazanych dokumentów. Instrukcja głosowania nie uwzględniała faktu, że przedstawiciel SP w Radzie Nadzorczej, nie wywiązywał się z elementarnych obowiązków.

Na WZ RZG S.A. w dniu 21 czerwca 2012 r. przedstawiciel SP wstrzymał się od głosu, gdy w ramach porządku obrad dotyczącego ujednolicenia kadencji RN podjęto uchwałę o wyborze Bogumili Buczyńskiej na następną kadencję do RN, głosami większościowego akcjonariusza. W porządku obrad w ogóle nie został bowiem umieszczony punkt dotyczący odwołania i ponownego powołania poszczególnych członków RN. Uchwały w sprawie zmiany składu rady nadzorczej wykraczały więc poza porządek obrad, co oznacza, że nie mogłyby być w tym dniu podjęte, gdyby przedstawiciel SP wyraził sprzeciw (art. 404 § 1 Ksh). Ważność uchwały mogła być zakwestionowana przez SP także dlatego, że protokół w formie aktu notarialnego sporządził notariusz, którego córka została tą uchwałą odwołana, a następnie ponownie powołana w skład RN RZG S.A.. Zgodnie art. 84 § 1 ustawy z dnia 14 lutego 1991 r. Prawo o notariacie³⁶ zabrania notariuszowi dokonywać czynności notarialnych, które dotyczą krewnego w linii prostej. Identyczna sytuacja w zakresie sporządzenia protokołu miała miejsce w 2011 r.

3. Minister SP, pomimo niewywiązywania się ze swoich obowiązków przez przedstawiciela SP w RN RZG S.A., nie wykorzystywał praw akcjonariusza wynikających z art. 428 i 429 Ksh, które pozwalają na otrzymywanie informacji dotyczących spółki na walnych zgromadzeniach i poza nimi, jeżeli jest to uzasadnione dla oceny sprawy objętej porządkiem obrad. MSP nie reagowało w ten sposób na potencjalne nieprawidłowości w działalności Spółki.

(dowód: akta kontroli str. 295 – 302, 612-615, 1149)

Uwagi dotyczące
kontrolowanej
działalności

Zasady nadzoru nie regulują w sposób skuteczny postępowania komórek nadzoru oraz sankcji wobec przedstawicieli SP w RN spółek z udziałem SP w przypadku, gdy reprezentanci SP w radach nadzorczych spółek nie wywiązują się z obowiązków sprawozdawczych i informacyjnych wobec MSP. Wniosek o nieudzielenie absolutorium oraz o odwołanie reprezentanta SP ze składu RN może być nieskuteczny, tak jak miało to miejsce w przypadku RZG S.A., gdy akcjonariusz większościowy wniosku takiego nie poprze. Konsekwencją zaistnienia takiej sytuacji jest faktyczna utrata legitymacji takiej osoby do reprezentowania interesów SP.

NIK zwraca uwagę, że w działalność byłego przedstawiciela SP w radzie nadzorczej RZG S.A. prowadzona była w warunkach konfliktu interesów. Przedstawicielka SP Bogumila Buczyńska, będąca jednocześnie pracownikiem MSP, pomimo utraty zaufania wyrażającego się próbami jej odwołania ze składu RN przez SP (po raz pierwszy w dniu 28 lipca 2010 r.) - nie podjęła decyzji o rezygnacji. Pomimo niewywiązywania się z obowiązków reprezentanta SP pozostawała w składzie RN nawet po tym, gdy w skład tej rady została powołana głosami akcjonariusza większościowego (w dniu 21 czerwca 2012 r.).

(akta kontroli str. 54-59, 321, 328, 330, 333)

5. Realizacja wniosków pokontrolnych NIK

W wystąpieniu pokontrolnym NIK z dnia 29 stycznia 2010 r.³⁷ skierowanym do Ministra Skarbu Państwa przedstawione zostały m.in. następujące wnioski pokontrolne:

1. Podjęcie działań w celu wzmocnienia współpracy pomiędzy komórkami organizacyjnymi MSP sprawującymi nadzór nad spółkami sektora poligrafii a organami nadzorowa-

³⁶ Dz. U. z 2014 r. poz. 164 ze zm.

³⁷ Znak KGP-410-14-1/2009

nich spółek, w szczególności osobami reprezentującymi w nich Skarb Państwa oraz dokumentowania takiej współpracy.

2. Spowodowanie przeprowadzenia pogłębionej analizy sytuacji ekonomiczno-finansowej spółek sektora poligrafii przez nadzorujące je wydziały nadzoru, a także opracowywania syntetycznych kwartalnych informacji dotyczących sytuacji w nadzorowanych podmiotach, a po opublikowaniu danych GUS, analizy wyników tych spółek na tle całego sektora poligrafii.

W odniesieniu do pierwszego z tych wniosków Dyrektor Departamentu Działań Poprywatyzacyjnych MSP³⁸ złożył wyjaśnienia, z których wynika iż „(...) „pracownicy MSP nadzorujący RZG S.A., dokonywali indywidualnej oceny sytuacji ekonomiczno-finansowej na podstawie otrzymywanych od Spółki danych finansowych, zaś wnioski z tych analiz znajdowały wyraz w proponowanym sposobie głosowania nad uchwałami dotyczącymi zatwierdzenia sprawozdań i udzielenia absolutorium członkom organów.”

(dowód: akta kontroli str. 670-674)

W dniu 5 stycznia 2010 r.³⁹ Departament Nadzoru Właścicielskiego V wystąpił do Prezesa Zarządu RZG S.A. o przekazanie szczegółowych wyjaśnień w przedmiocie zagadnień będących efektem kontroli przeprowadzonej przez NIK⁴⁰. W odpowiedzi na ww. pismo, Zarząd RZG S.A.⁴¹ przekazał informacje o złożeniu zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego NIK wraz z ich kopią.

(dowód: akta kontroli str. 853-874)

W ramach dalszego monitorowania powyższej sprawy MSP poinformowało⁴², że: (...) Zarząd Spółki na prośbę MSP o złożenie wyjaśnień odnośnie do zrealizowania przez pana (...) ⁴³ wpłat na poczet podwyższenia kapitału i jego zarejestrowania w KRS, przesłał potwierdzone za zgodność z oryginałem: „wydruki z przelewów bankowych rachunku Spółki Banku Pekao S.A., wskazujących na wpłaty dokonane przez pana (...) ⁴⁴ (...) oraz postanowienie Prokuratury Okręgowej w Rzeszowie z dnia 23 czerwca 2010 roku o umorzeniu śledztwa w sprawie nadużycia przez członków zarządu RZG S.A. poprzez doprowadzenie do zakupu za zawyżoną cenę maszyny COMPACTA 40 oraz dokonanie przez nich aportu nieruchomości do spółki po zaniżonej cenie. Przywołane w tych wyjaśnieniach postanowienie Prokuratury Okręgowej w Rzeszowie o umorzeniu śledztwa z dnia 23 czerwca 2010 r., dotyczy jednak postępowania wszczętego na skutek zawiadomienia Naczelnika Podkarpackiego Urzędu Skarbowego, nie ma więc związku z wnioskami pokontrolnymi NIK.

(dowód: akta kontroli str. 54-59, 858-874)

W ramach realizacji drugiego wniosku NIK pracownicy MSP nadzorujący RZG S.A., dokonywali indywidualnej oceny sytuacji ekonomiczno-finansowej na podstawie otrzymywanych od Spółki danych finansowych, zaś wnioski z tych analiz znajdowały wyraz w proponowanym sposobie głosowania nad uchwałami dotyczącymi zatwierdzenia sprawozdań i udzielenia absolutorium członkom organów.

Ustalone
nieprawidłowości

Wskazane w niniejszym wystąpieniu ustalenia związane z funkcjonowaniem nadzoru właścicielskiego nad RZG S.A. wskazują, że pierwszy z wyżej wymienionych wniosków faktycznie nie został zrealizowany. Nie było praktycznie żadnej współpracy pomiędzy właściwymi departamentami MSP a przedstawicielem SP w RN RZG S.A. MSP nie dostrzegło potrzeby m.in. wyjaśnienia i ewentualnie zakwestionowania transakcji nabycia akcji RZG S.A. przez jej spółkę zależną oraz legalności wykonywania praw z tych akcji, pomimo iż doprowadziło to do podjęcia uchwały o likwidacji RZG S.A.. Minister SP dopiero wskutek

³⁸ Pismo Dyrektora Biura Kontroli MSP znak BK-BL-0912-1/14 (BK/848/14) z dnia 12 czerwca 2014 r.

³⁹ Pismo znak MSP/DNWiPV/66/10

⁴⁰ Wystąpienie pokontrolne znak KGP-410-14-5/2009 skierowane do Zarządu RZG S.A. .

⁴¹ Pismo RZG S.A. z dnia 13 stycznia 2010 r.

⁴² Pismo Dyrektora Biura Kontroli MSP znak BK-BL-0912-1/14 (BK/707/14) z dnia 14 maja 2014 r.

⁴³ Wyłączono dane osobowe. Tajemnica ustawowo chroniona na podstawie art. 5 ust. 2 uodip. Wyłączenie dokonane przez NIK w interesie osoby fizycznej.

⁴⁴ Wyłączono dane osobowe. Tajemnica ustawowo chroniona na podstawie art. 5 ust. 2 uodip. Wyłączenie dokonane przez NIK w interesie osoby fizycznej.

zawiadomienia skierowanego przez NIK, podjął w dniu 18 czerwca 2014 r. próbę włączenia się do postępowania karnego przed Sądem Okręgowym w Rzeszowie w celu umożliwienia dochodzenia roszczeń odszkodowawczych już w tym procesie. Próba ta, ze względu na postanowienie sądu wydane w dniu 24 czerwca 2014 r., była jednak bezskuteczna⁴⁵.

IV. Uwagi i wnioski

Wnioski
pokontrolne

Przedstawiając powyższe oceny i uwagi wynikające z ustaleń kontroli, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli⁴⁶, wnosi o:

1. Monitorowanie toczącego się postępowania sądowego przeciwko osobom z kręgu b. władz RZG S.A. celem ewentualnego dochodzenia roszczeń odszkodowawczych z tytułu działania na szkodę RZG S.A. lub SP jako akcjonariusza, także w przypadku likwidacji Spółki,
2. Zapewnienie terminowego sfinalizowania podjętych działań w zakresie zbycia akcji uprawnionym pracownikom RZG S.A..

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do Prezesa. Najwyższej Izby Kontroli.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania
uwag
i wykonania
wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK proszę o poinformowanie Najwyższej Izby Kontroli, w terminie 14 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Warszawa, dnia 18 listopada 2014 r.

Najwyższa Izba Kontroli
Departament Gospodarki,
Skarbu Państwa i Prywatyzacji
Dyrektor
/ - / Sławomir Grzelak

⁴⁵ Sąd stwierdził, iż Skarb Państwa nie może brać udziału w postępowaniu, gdyż jest podmiotem bezpośrednio pokrzywdzonym.

⁴⁶ Dz. U. z 2012 r., poz. 82 ze zm.